

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Bakalářská práce

Barbora Součková

Praha 2020

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Subkultury v dokumentární fotografii –
moderní primitivismus**

Praktická bakalářská práce

Autor práce: Barbora Součková

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. František Géla

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 5. 2020

Barbora Součková

Bibliografický záznam

SOUČKOVÁ, Barbora. *Subkultury v dokumentární fotografii – moderní primitivismus*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce Mgr. František Géla.

Rozsah práce: 42 734

Abstrakt

Tato praktická bakalářská práce se zaměřuje na zobrazení subkultury moderního primitivismu a tělesných modifikací v dokumentární fotografii. Jako tělesné modifikace lze označit praktiky zdobení těla, při kterých je různou měrou narušována integrita lidské kůže, většinou nevratně. Hnutí moderního primitivismu je s tělesnými modifikacemi úzce spjaté, protože ve své filozofii vychází z rituálního a spirituálního pojetí těchto zákroků a hledá v nich hlubší významy. V České republice se hnutí rozvinulo v Praze v roce 2004 se vznikem tetovacího a piercingového studia Hell a česká komunita je s ním i do současnosti úzce spjatá. Práce se zabývá definicí žánru dokumentární fotografie a žánru fotografie reportážní. Dále charakterizuje subkulturu a zaměřuje se na její zobrazení v české dokumentární a novinářské fotografii a popisuje ji na vybraných příkladech. Hlavní část této práce představuje fotokniha, která byla pro účely praktické části této práce vytvořena. Obsahuje soubor dokumentárně-reportážních fotografií, které mapují českou subkulturu a představují její vybrané členy.

Abstract

This practical bachelor's thesis focuses on portraying the subculture of modern primitivism and body modifications in documentary photography. Body modifications can be defined as a part of body art disrupting – mostly irreversibly – the integrity of human skin. The philosophy of modern primitivism is based on the ritual and spiritual conception of body interventions and seeks deeper meanings in them. Therefore, it is closely related to body modifications. Roots of this movement in the Czech Republic go back to Prague, 2004, when a tattoo and piercing studio Hell has been founded. Even now, the studio has a significant impact on the Czech community around body modifications. The thesis aims to determine the genre of documentary and reportage photography. Furthermore, it defines the subculture and provides examples of related Czech documentary and journalistic photography. The main, practical part of the thesis is a photo book containing a set of documentary and reportage photographs presenting the Czech subculture and its selected members.

Klíčová slova

dokumentární fotografie, fotoreportáž, subkultura, tělesné modifikace, moderní primitivismus, tetování, piercing

Key Words

documentary photography, photo reportage, subculture, body modifications, modern primitivism, tattoo, piercing

Title/název práce

Subcultures in documentary photography – Modern primitivism

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Františku Gélovi za trpělivost, podnětné rady a připomínky při vedení mé práce. Dále také Františku Ortmannovi a Elišce Fischerové za poskytnutí cenných informací. Mé poděkování patří i členům studia Hell za ochotu a vstřícnost, se kterou mi umožňovali realizovat mou praktickou část bakalářské práce, jmenovitě Šimonu Svěrákovi, Mirce Hricové a Miloslavu Míkovi. V neposlední řadě děkuji i Míše Šteffi za její čas a ochotu.

Obsah

1.	ÚVOD.....	2
2.	DOKUMENTÁRNÍ A REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE	4
2.1	DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFIE.....	5
2.2	REPORTÁŽNÍ FOTOGRAFIE.....	6
3.	TĚLESNÉ MODIFIKACE A MODERNÍ PRIMITIVISMUS	8
3.1	CHARAKTERISTIKA SUBKULTURY.....	8
3.2	TĚLESNÉ MODIFIKACE	8
3.3	MODERNÍ PRIMITIVISMUS	10
3.3.1	<i>Hnutí v povědomí širší společnosti</i>	10
3.3.2	<i>Fakir Musafar</i>	11
3.3.3	<i>Komunita v České republice</i>	12
4.	TĚLESNÉ MODIFIKACE A MODERNÍ PRIMITIVISMUS V SOUČASNÉ ČESKÉ FOTOGRAFII.....	13
4.1	MODIFIKACE V ČESKÉ NOVINÁŘSKÉ FOTOGRAFII	13
4.2	VYBRANÉ PŘÍKLADY ZOBRAZENÍ TĚLESNÝCH MODIFIKACÍ V ČESKÉ DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFII	15
4.2.1	<i>Hell.cz (Eliška „Khiria“ Fischerová)</i>	15
4.2.2	<i>Tattoo Names (František Ortmann)</i>	17
4.2.3	<i>Kmeny: Tattoo (Tomáš Souček)</i>	18
4.2.4	<i>Hidden Pleasures (Petr Jedinák)</i>	19
5.	ZÁVĚR.....	21
6.	SUMMARY	23
7.	ZDROJE	25
7.1	POUŽITÉ ZDROJE	25
7.2	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	26
7.3	ZDROJE PŘILOŽENÝCH FOTOGRAFIÍ.....	26
8.	PŘÍLOHY	31
8.1	PŘÍLOHA Č. 1: ROZHOVOR S ELIŠKOU FISCHEROVOU	31
8.2	PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVOR S FRANTIŠKEM ORTMANNEM	32

1. Úvod

Úprava vzhledu provází lidstvo již od dob těch nejprimitivnějších kultur a národů. A právě dnešní doba nabízí dosud nejširší spektrum variant a možností, kterými lze vlastní vzhled upravit, dozdobit nebo změnit. Proto se mimo kosmetických salonů či klinik plastické chirurgie rozvíjí i studia, která nabízí vše zmíněné. Jsou jimi tetovací a piercingové salony.

Ještě před dvěma až třemi dekádami by bylo něco takového nemyslitelné. Podle společenského úzu bylo běžné, že náušnice v propíchnutých ušních lalůčkách byly dominantou pouze něžného pohlaví. Na obdobně ozdobené muže společnost hleděla zvědavě, většinou se spoustou otázek týkajících se jejich minulosti či sexuální orientace. Dnes tomu však začíná být jinak a mimo náušnic dominantní kultura akceptuje i další zásahy. Už se nepobuřuje nad piercingy v uších, pupíku nebo nose, ale postupně ani nad záležitostmi definitivní a nevratnou – nad tetováním. To bylo dříve označováno za dominantu kriminálních, dnes už je ale běžným módním prostředkem zdobení, který začíná prostupovat do všech společenských vrstev a není nutně vnímán jako stigma. V této souvislosti však ale i pouhá úprava vzhledu může extrémizovat a nabýt tak daleko radikálnějších a hlubších významů, které představuje např. právě hnutí moderního primitivismu.

Tato praktická bakalářská práce se fenoménem tělesných modifikací a moderního primitivismu zabývá z hlediska jeho zobrazení v současné české dokumentární a reportážní fotografii. Cílem práce je představit českou subkulturu tělesných modifikací a moderního primitivismu a popsat její obraz, formy a některé její aktéry na vybraných dokumentárně-reportážních snímcích. Hlavní část práce, tedy praktickou část, pak tvoří vlastní fotografický projekt, který současnou subkulturu dokumentuje. Jeho výsledné zpracování má formu fotoknihy.

Ve svých úvodních kapitolách práce kategorizuje, definuje a specifikuje fotografické žánry, ze kterých vychází její praktická část – vymezuje dokumentární a reportážní fotografii a určuje základní klíče, podle kterých byla vytvořena fotokniha *K obrazu svému: V zasetí tělesných modifikací*. Dále práce seznamuje se subkulturou tělesných modifikací a moderního primitivismu. Uvádí základní fakta a kontext, zabývá se jejich formami a uvádí i motivace, které k tělesným modifikacím vedou. Právě v souvislosti s motivacemi a hlubšími rozměry práce definuje i hnutí moderního

primitivismu, zmiňuje zásadní osobnosti a vztahuje se pak především na komunitu v České republice a uvádí její historii. V návaznosti na definice subkultury se pak práce zabývá mapováním fotografií a fotografických projektů, které na tuto tematiku od rozvoje české komunity, tedy od roku 2004, v tuzemsku vznikly. Žánrově práce pracuje se snímky reportážními a dokumentárními a uvádí jejich vybrané příklady jak v novinářské, tak i dokumentární fotografii, které doplňuje příložením konkrétních snímků.

Hlavní část této praktické bakalářské práce tvoří fotokniha nesoucí název *K obrazu svému: Vzajetí tělesných modifikací*. Fotografie, které jsou v knize prezentovány, vznikaly od listopadu roku 2019 do března roku 2020 v Praze, především ve spolupráci s tetovacími a piercingovými studií Hell a Inkdividual a uskupením specializujícím se na rituální závěsy na háky Fly High Tribe. Jako ústřední objekt zájmu ve fotoknize figuruje právě pražský salon Hell. Fotokniha se snaží přinést obraz nejen o jeho fungování – důraz je přitom kladen jak na běžnější tetování a piercing, tak i na těžší formy modifikací, jako je zákrok skarifikace nebo dočasné závěsy na háky. Kniha seznamuje i s jeho členy a dalšími osobami se salonem spjatými. Nejextrémnější formy modifikací jsou ve fotoknize vyobrazeny pouze v jejich zahojeném stádiu. Průběh zákroků, při kterých jsou prováděny, zaznamenán není, především kvůli limitům, které nastavují sami modifikátoři, kteří zákroky provádí (v teoretické části práce jsou důvody blíže specifikovány v podkapitole *4.2 Vybrané příklady zobrazení tělesných modifikací v české dokumentární fotografii*). Způsob práce se snímky pro praktickou část vychází především z definic, které zmiňuje teoretická část ve svých úvodních kapitolách. Proto je v jejich souladu do fotoknihy zanesen i text, a to formou předmluvy, popisků fotografií a citací, který od dokumentárních snímků vymezuje ty fotografie, které jsou pojaté jako série se specifiky fotografické reportáže.

2. Dokumentární a reportážní fotografie

Od dob svého vzniku bylo na fotografii nahlíženo jako na nástroj sloužící k věrné reprodukci a záznamu reality, proto dokud nezačaly vznikat první aranžované snímky a fotografii nezačala využívat žurnalistika, nebylo potřeba ji žánrově vymezovat, neboť do té doby veškerá fotografie sloužila jako prostředek k dokumentování skutečnosti. „Potřeba odlišit původní praxi fotografie jako pravdivého a objektivního zobrazování skutečnosti od ostatní praxe fotografie nastala s příchodem retušované a aranžované, na realitě již méně závislé fotografie a s příchodem prvních pokusů o ‚uměleckou fotografii‘.”¹

Teoretici Tausk a Baran fotografii shodně klasifikují do tří základních kategorií na fotografii reportážní a publicistickou, dokumentární a naučnou a fotografii výtvarnou² nebo také obrazovou. Určujícími faktory v jejich klasifikaci fotografie jsou míra analýzy jevů, autentičnosti, faktičnosti a výtvarnosti, dále informační hodnota a její forma. Jednotlivé kategorie nejsou pevně vymezeny, navzájem se jejich charakteristiky prolínají, avšak je třeba jejich podstatu respektovat. První dvě vymezené kategorie jsou úzce spjaté s tiskem, proto je Baran společně označuje za fotografii novinářskou. „Fotografie obrazová není od tisku odloučena, ale její hodnotu můžeme posoudit jen v originálním tisku nebo zvětšenině na výstavě, v deskách grafických listů. U fotografie výtvarné nám jde o original, u fotografie novinářské nám musí postačit reprodukce.“³

Ani Becker výtvarnou fotografii od fotožurnalismu a dokumentární fotografie striktně neodděluje, avšak určitý odstup mezi nimi vnímá. Umělecké formy fotografie často pracují s tématy, která by mohla být zájmem novinářské fotografie, avšak neposkytují divákovi obecný a sociální kontext: „Co se může zdát jako umělecké tajemství, je jen ignorace vytvořená fotografovým odmítnutím poskytnout základní informace.“⁴

¹ KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, s. 66.

² TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 60.

³ BARAN, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol, s. 4.

⁴ BECKER, Howard S. Visual sociology, documentary photography, and photojournalism: It's (almost) all a matter of context. *Visual Studies*. 1995, s. 8.

2.1 Dokumentární fotografie

Dokumentárnost je charakteristika, která patří k vlastní podstatě fotografie jako takové – tedy věrné reprodukci reality.⁵ Pokud však budeme dokumentárnost vnímat nejen jako charakteristickou vlastnost fotografie, ale zaměříme se na souvislost s výše zmíněnou žánrovou kategorizací, bude tato základní charakteristika určujícím rysem pro samostatné fotografické odvětví přímo založené na autentické a realistické reprodukci skutečnosti. „*Dokumentární fotografie re-konstruuje, tedy znovu utváří v době, kdy je pozorována, (sociální) realitu doby, kdy vznikla – přesněji, kdy byla ‚zachycena‘ aktem fotografování.*“⁶

Dokumentární fotografie slouží jako důkazní prostředek s hodnotou svědecké výpovědi, který objektivně a pravdivě referuje o faktech a událostech. Stává se nástrojem k demonstraci hodnot a plní i funkci výchovnou a ideovou⁷ a stejně jako fotografická reportáž nemanipulovaně snímá skutečnost.⁸ „*Opírá se o základní lidské hodnoty, jako spravedlnost, svoboda, právo, humanismus, a stává se v ruce toho, kdo tuto fotografii vytváří a zveřejňuje, mocným nástrojem v boji za lidské hodnoty.*“⁹ Svůj objekt zájmu zkoumá do hloubky a figuruje v procesu sociální změny, zároveň by ale neměla opomíjet své dopady na společnost, ve které je distribuována.¹⁰

Hlavními funkcemi dokumentární fotografie je informovat, analyzovat a koncipovat fakta, která musí fotograf při dokumentárním snímání fotografie striktně respektovat.¹¹ Zároveň ověřuje jejich pravdivost a případně je dále obnažuje a interpretuje.¹²

„*Velkými tématy fotografie se již od počátku staly válka, město (a život městského organismu) a lidský portrét. Velkou roli přitom sehrály přitažlivé vlastnosti fotografie – bezprostřednost, objektivita, schopnost zachytit a reprodukovat okamžiky unikajícího a mizejícího světa.*“¹³ Proto k rozvoji dokumentární fotografie přispěly především obě

⁵ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 58.

⁶ KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, s. 67.

⁷ BARAN, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol, s. 24.

⁸ CUDLÍN, Karel, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 63.

⁹ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 60.

¹⁰ BECKER, Howard S. Visual sociology, documentary photography, and photojournalism: It's (almost) all a matter of context. *Visual Studies*. 1995, s. 7.

¹¹ BARAN, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol, s. 5.

¹² TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 60.

¹³ KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, s. 64.

světové války a světová hospodářská krize, což dalo za vznik mimo jiné i levicovému hnutí sociální fotografie¹⁴ a fotografii humanistické. Přesto se dokumentární fotografie sociálních námětů striktně nadržuje, tematicky je otevřená: „*Žánr dokumentární fotografie tradičně má především humanistické a sociální konotace (stejně jako konotace přírodovědecké či geografické)*.“¹⁵

Z časového hlediska je fotografický dokument dlouhodobější¹⁶ a na rozdíl od zpravodajské fotografie, která je zpravidla aktuální, nevyžaduje striktně své co nejrychlejší vydání nebo zveřejnění. Naopak čím déle vzniká, tím více má možnost přinést hodnocení zachycených faktů z dlouhodobého hlediska a poté i jejich zobecnění. Dokumentární fotografie v čase přetrvává a ožívá a slouží nejen jako svědectví, ale je chápána v širším kontextu společenských faktů a představuje tak obraz doby.¹⁷

2.2 Reportážní fotografie

Reportážní fotografii lze definovat jako specifický žánr fotografie, který subjektivním pohledem fotoreportéra podává obrazové svědectví o aktuálním jevu, procesu, události, či jiné skutečnosti a interpretuje je. Je jedním z novinářských zdrojů informace.¹⁸ Reportážní fotografie bývá definována konkrétním tématem, časem a místem a zároveň je jimi limitována.¹⁹ Jejími charakteristikami a rovněž hlavními předpoklady, jsou aktuálnost, autentičnost,²⁰ objektivita a faktičnost,²¹ nelze však opomíjet ani její technickou a estetickou stránku, která by měla být precizní a působivá.

Podle Tauska mohou některé fotografické reportáže disponovat silným emočním nábojem a sugestivně tak vyjadřovat stav nebo sociální náboj, a mohou tedy představovat i kulturní svědeckou hodnotu.²² Kobré dodává, že fotoreportáž může také sloužit jako

¹⁴ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: Průvodce*. Praha: Kant, 2005, s. 44.

¹⁵ KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, s. 64.

¹⁶ CUDLÍN, Karel, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 63.

¹⁷ BARAN, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol, s. 24.

¹⁸ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 245.

¹⁹ CUDLÍN, Karel, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 63.

²⁰ LÁBOVÁ, Alena, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 56.

²¹ BECKER, Howard S. Visual sociology, documentary photography, and photojournalism: It's (almost) all a matter of context. *Visual Studies*. 1995, s. 6.

²² TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 248.

důkaz, neboť realistické fotografie napomáhají transformovat určité tvrzení v pozorovatelnou problematiku.²³

Obvykle bývá tvořena sérií fotografií, kterými autor osvětluje objekt zájmu v širších souvislostech.²⁴ Od zpravodajské fotografie se fotografická reportáž vymezuje zejména tím, že v daném časovém úseku obrazově pokrývá proces děje nebo události a jeho téma rozvádí na několika snímcích, ale přesto si stále udržuje jednotnou myšlenku.²⁵

Fotoreportáž bývá prezentována společně s textem či popisky jednotlivých fotografií a je její nedílnou součástí. Doprovodný text akt, který fotoreportáž zachycuje, upřesňuje, dodává kontext, souvislosti a okolnosti²⁶ a fotoreportáž dynamizuje, pokud eskalaci děje dostatečně nezachycují snímky,²⁷ avšak neměl by se stávat pouhým textovým opisem toho, co je z fotografie na první pohled patrné.²⁸

„Jazyk a fotografie představují dva odlišné sdělovací systémy a demaskovat jejich svody ke zkreslení znamená první krok k jejich užívání.“²⁹ S tímto tvrzením souhlasí i Lábová, podle které je takovýto text nezbytný, především kvůli kompenzaci nedostatků, které se objevují na stranách obou systémů – obraz sám o sobě sice autenticky vypovídá o skutečnosti, ale nedovede dodat a vysvětlit kontext. Proto je podle ní třeba obrazovou reportáž doplnit textem, který okolnosti a souvislosti popíše.³⁰

Tausk naopak uvádí, že text není ve všech případech nezbytný, pokud fotoreportér dokáže na svých záběrech v dostatečné míře zachytit činnosti, funkce, vztahy a postoje lidí a je schopen je působivým způsobem spojit s místem, časem a dějem.³¹ To potvrzují i Láb s Turkem: *„Fotografie sice může svými stylistickými možnostmi napomoci určité interpretaci výjevu a snažit se jej preferovat, popřípadě tento výklad zaštitit doprovodným textem, avšak stále prezentuje jevy ve své – byť mnohdy nejasné – jedinečnosti.“³²*

²³ KOBŘE, Kenneth. *Photojournalism: The professionals' approach*. 6th ed. Burlington (Massachusetts): Focal Press, 2013, s. 56.

²⁴ LÁBOVÁ, Alena, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 56.

²⁵ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 245.

²⁶ LÁBOVÁ, Alena, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 57.

²⁷ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 248.

²⁸ BARAŇ, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol, s. 11.

²⁹ LÁB, Filip a Pavel TUREK. *Fotografie po fotografii*. Praha: Karolinum, 2009, s. 26.

³⁰ LÁBOVÁ, Alena, et al., OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 57.

³¹ TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: SNTL, 1972, s. 248.

³² LÁB, Filip a Pavel TUREK. *Fotografie po fotografii*. Praha: Karolinum, 2009, s. 33.

3. Tělesné modifikace a moderní primitivismus

3.1 Charakteristika subkultury

Podle Slovníku sociologických pojmů subkulturu definuje především snaha vymanit se více či méně z celospolečensky dominantní kultury, a to jak například sociálním postavením členů, věkem, povoláním, tak i oblastí, ve které její příslušníci žijí. Určité subkultury do jisté míry v souladu celospolečensky uznávaných hodnot žijí, distancují se pak vyjadřováním vlastních specifik. Pokud je nějaké specifikum subkultury komercializováno, může být následně přejato do celospolečenské normy³³ – například styl oblékání, některé formy bodyartu nebo i některé formy tělesných modifikací.

3.2 Tělesné modifikace

Člověk svůj vzhled ovlivňoval od nepaměti. Ať už se jednalo o různé druhy zdobení, o úpravu vlasů, tělesného ochlupení či jiných, pro tělo invazivnějších modifikací tělesné stavby, kůže, hlavy, trupu nebo končetin, ke zdobení lidského těla docházelo již v těch nejprimitivnějších kmenových kulturách či národech a lze ho považovat za kulturní univerzálii. Jako důkaz může posloužit ledový muž z doby měděné (3300 př. n. l.) Ötzi, jehož mumie byla nalezena v Alpách. Vědci na jeho těle starém přes pět tisíc let našli známky dobové tatuáže³⁴ a propíchnutých ušních lalůček.³⁵

Jako tělesné modifikace (z anglického *body modifications*) jsou označovány neumělecké formy bodyartu (anglický výraz označující veškeré zdobení těla),³⁶ které jsou dobrovolně prováděny na těle jedince z důvodů estetických, funkčních,³⁷ magických, hygienických, sexuálních, spirituálních,³⁸ rituálních, náboženských či například z důvodů sebeurčujících,³⁹ kmenové (subkulturní) příslušnosti, sociální stratifikace společenstva⁴⁰ apod.

K největšímu rozvoji různých forem bodyartu v moderní společnosti došlo v 70. a 80. letech dvacátého století v souvislosti s americkou subkulturou gayů, britských

³³ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 601 hesel*. Praha: Grada, 2012, s. 227.

³⁴ RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005, s. 14, 31.

³⁵ THORNE, Rus. *Piercing*. Praha: Slovart, 2012, s. 12.

³⁶ RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005, s. 284.

³⁷ KÖNIG DUDZIAKOVÁ, Marie, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017, s. 148.

³⁸ RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005, s. 10.

³⁹ THORNE, Rus. *Piercing*. Praha: Slovart, 2012, s. 27.

⁴⁰ RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005, s. 15.

punkerů,⁴¹ s formováním hnutí moderního primitivismu⁴² a v 90. letech s činností modifikátorů Steva Hawortha a Samppy von Cyborga.⁴³

Tělesné modifikace lze rozdělit na lehké a těžké. Pomyslnou dělicí čarou je míra jejich invazivnosti, ale shodou okolností i fakt, jakým způsobem je vnímá a přijímá dominantní kultura. Lehké (běžné) modifikace jsou zákroky, při kterých je narušována integrita kůže v poměrně malé míře. Jedná se například o piercing nebo tetování, úpravy dnešní dominantní společnosti již běžně akceptované. Popularizovány a detabuizovány byly především vlivem subkultur. „*Tetování dnes patří – spolu s piercingem – mezi nejčastější formy zdobení těla a vzhledem k jeho popularitě napříč kulturou a společností se už sotva dá mluvit o jinakosti, která obvykle provází životní styl běžných městských subkultur.*“⁴⁴

Odlišný společenský status pak mají těžké tělesné modifikace (z anglického heavy body modifications), při kterých je zásah do těla radikální, mnohdy nevratný a nese s sebou vyšší zdravotní rizika.⁴⁵ Radíme mezi ně například modifikace uší (roztahování či rekonstrukce lalůčků, tvarování chrupavky – ear pointing), podkožní implantáty (subdermální, transdermální, beading), jizvení, vypalování a vyřezávání (skarifikace, branding a scalpelling), rozštěpy (např. split jazyka), modelování zubů (tooth filling) či amputace. Existují i dočasné formy extrémních modifikací, které se označují za praktiky body play – jedná se např. o věšení na háky (hook suspension), dočasnou perforaci tkání⁴⁶ a infuzi roztoku jehlami (play piercing).⁴⁷ Protože se těžké tělesné modifikace provádí jako kvazichirurgické zákroky, činí tak vždy vyškolení a zkušení modifikátoři za přísných bezpečnostních a hygienických podmínek.⁴⁸

S tělesnými modifikacemi se pojí dva myšlenkové proudy – moderní primitivismus a hacktivismus. Avšak není pravidlem, že každý, kdo nějakou formu

⁴¹ HEŘMANSKÝ, Martin, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Praha: Pavel Mervant, 2014, s. 121.

⁴² DEMELLO, Margo a Gayle S. RUBIN. *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*. 4. vyd. Durham & London: Duke University Press, 2003, s. 175.

⁴³ KÖNIG DUDZIAKOVÁ, Marie, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017, s. 131.

⁴⁴ KAČUROVÁ, Jana, 518, Vladimír a Karel VESELÝ, ed. *Kmeny: Současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2011, s. 17.

⁴⁵ KÖNIG DUDZIAKOVÁ, Marie, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017, s. 126.

⁴⁶ HEŘMANSKÝ, Martin, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Praha: Pavel Mervant, 2014, s. 117.

⁴⁷ THORNE, Rus. *Piercing*. Praha: Slovart, 2012, s. 195.

⁴⁸ KÖNIG DUDZIAKOVÁ, Marie, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017, s. 127.

modifikace podstoupí, se k filozofii moderního primitivismu řadí. Jak je výše zmíněno, motivace jsou různé a moderní primitivismus může být jednou z nich.

3.3 Moderní primitivismus

V souvislostech s tělesnými modifikacemi lze moderní primitivismus charakterizovat jako subkulturu, která v nekmenové moderní společnosti⁴⁹ skrze modifikace svého těla nabývá transcendentálních duševních prožitků. Duševního pozvednutí dosahují moderní primitivové prostřednictvím rituálních tělesných modifikací (inspirovaných v praktikách primitivních, zejména preliterárních národů), kterými je například piercing, branding, tetování, skarifikace⁵⁰ nebo rituály body play, jako je hook suspension nebo play piercing.⁵¹

Praktiky jsou prováděny především z důvodů spirituálních a rituálních (primárně ne sexuálních, jak tomu bývá u BDSM),⁵² za účelem překonání hranic vlastního těla, uspokojení změněním tělesné podoby, sebepoznání a získání zkušenosti skrze vlastní bolest. Tělesná modifikace (ať už lehká nebo těžká) se pak může pro jedince stát procesem hledání identity, přechodovým rituálem či spojením například s Bohem.⁵³

3.3.1 Hnutí v povědomí širší společnosti

Hnutí se začalo formovat v 70. letech dvacátého století v Kalifornii⁵⁴ a do povědomí dominantní americké společnosti se pak dostalo na přelomu 80. a 90. let s vydáním knihy *Modern primitives* (Vale, Juno, 1989), ve které se objevují rozhovory s nejznámějšími osobnostmi hnutí moderních primitivů.

Moderní primitivismus už svým názvem odkazuje na první kmenové kultury – „primitivní“ zde není užito jako pejorativní označení necivilizovaného, naopak je zde ve významu „první“, tedy související s prvními národy.⁵⁵ Ve svých praktikách totiž vychází

⁴⁹ VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. San Francisco: RE/Search, 1989, s. 13.

⁵⁰ RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005, s. 24.

⁵¹ HEŘMANSKÝ, Martin, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Praha: Pavel Mervant, 2014, s. 122.

⁵² Tamtéž.

⁵³ DEMELLO, Margo a Gayle S. RUBIN. *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*. 4. vyd. Durham & London: Duke University Press, 2003, s. 174–176.

⁵⁴ HEŘMANSKÝ, Martin, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Praha: Pavel Mervant, 2014, s. 122.

⁵⁵ VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. San Francisco: RE/Search, 1989, s. 157.

z původních obřadů indiánů (jako například Tanec Slunce, Kavandi, Charak puja, Okipa⁵⁶ apod.).

3.3.2 Fakir Musafar

Za naprosto zásadní osobu, se kterou je spjaté novodobé pojetí tělesných modifikací a hnutí moderního primitivismu, je považován umělec, piercer a šaman Roland Loomis, který veřejně vystupoval pod pseudonymem Fakir Musafar. Musafar poprvé užil termín moderní primitivismus v roce 1967⁵⁷ a myšlenkový směr na základě vlastních zkušeností rozvíjel a postupně propagoval a popularizoval. „*Psal o hnutí v časopisech, poskytoval rozhovory pro knihy, jako například Modern Primitives (1989), představoval své fotografie tělesných modifikací v galeriích a na online platformách a objevoval se v televizním zpravodajství a dokumentárních filmech.*“⁵⁸

Mimo modifikací samotných se Musafar věnoval i fotografii, skrze kterou se hnutí dostávalo do širšího povědomí. K jeho nejznámějším snímkům patří série autoportrétů vykreslující jeho extrémní modifikace v oblasti pasu a prsou nebo dočasné formy piercingů umístěné na jeho těle.

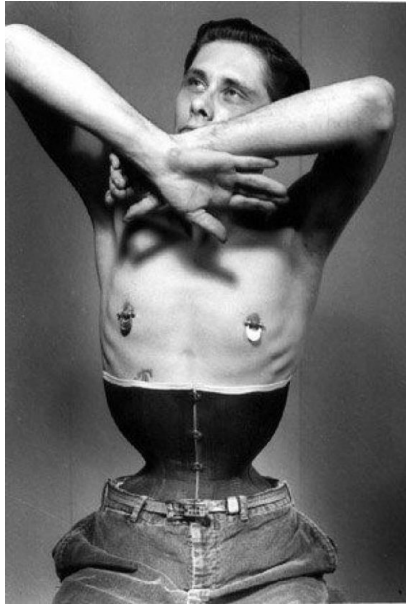
Od roku 1992 po dalších devět let vydával Musafar fotografický magazín *Body Play & Modern Primitives*,⁵⁹ ve kterém se nacházely texty pojednávající o technikách a způsobech provádění různých typů rituálních modifikací a objevovaly se v něm i jeho vlastní fotografie. V roce 2002 pak vydal spolu s Markem Thompsonem knihu *Spirit and Flesh*, která obsahuje sbírku Musafarových autoportrétů a fotografií rituálních modifikací.

⁵⁶ VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. San Francisco: RE/Search, 1989, s. 34–36.

⁵⁷ DEMELLO, Margo a Gayle S. RUBIN. *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*. 4. vyd. Durham & London: Duke University Press, 2003, s. 174.

⁵⁸ SLOTRNIK, Daniel E. Fakir Musafar, Whose ‘Body Play’ Went to Extremes, Dies at 87. *The New York Times* [online]. 2018 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/08/13/obituaries/fakir-musafar-whose-body-play-went-to-extremes-dies-at-87.html>

⁵⁹ FAKIR MUSAFAR FOUNDATION: *A Farewell Message From Fakir* [online]. San Francisco, 2018 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <https://www.fakir.org/aboutfakir/>

Obrázek 1 - Autoportrét Fakira Musafara. Foto: Fakir Musafar (1959)

Obrázek 2 - Autoportrét Fakira Musafara. Foto: Fakir Musafar (1965)

3.3.3 Komunita v České republice

Tetování a piercing jsou v České republice v současnosti vnímány jako celkem běžný prostředek zdobení těla mainstreamové kultury. Svůj prostor však dostávají, ač v malé míře, i těžké tělesné modifikace, především pak v komunitách sdružujících se okolo tatérských a piercingových studií. Kultura těžkých tělesných modifikací se v České republice začala rozvíjet v roce 2004. V tomto roce založili Miloslav Míka a Jiří Sedláček studio Hell, kde se začali společně věnovat extrémním tělesným modifikacím a hook suspension. Česká subkultura je také spjatá s pražským studiem Inkdividual, které poté

v roce 2013 založil samostatně Sedláček. Věnují se zde především tetování, piercingu a skarifikacím, těžké modifikace zde provádí Jakub Štverák.⁶⁰

Studio Hell je v České republice považováno za centrum tělesných úprav. Věnují se zde všem jejich typům, ty extrémní zde provádí Míka spolu s Šimonem Svěrákem. Svou činností studio s modifikacemi seznamuje širokou veřejnost a přispívá k jejich popularizaci: „*Pořádá přednášky o kultuře tělesných modifikací i jejich extrémních podobách. Do povědomí se zapisuje celovečerními vystoupeními nazvanými Hell Party, kde se před diváky věší na háky. Je velmi silné v oblasti piercingu a v oblasti těžkých tělesných modifikací v Česku nemá konkurenci.*“⁶¹

4. Tělesné modifikace a moderní primitivismus v současné české fotografii

Jak je již výše zmíněno, moderní primitivismus vychází z „...*rostoucího oživení vysoce vizuálních (a někdy šokujících) ‚primitivních‘ praktik modifikace těla – tetování, mnohonásobných piercingů a skarifikací.*“⁶² Právě kvůli své vizualitě si našlo hnutí – a s ním spjaté tělesné úpravy – své místo i v obrazové reprodukci, zejména pak ve fotografii. Tematika už svou podstatou vybízí k prolínání fotografických žánrů – tedy fotografie dokumentární, reportážní a výtvarné – proto nelze striktně kategorizovat ani fotografie, které zde od rozvoje subkultury v České republice vznikly.

Široká škála různých druhů snímků s tematikou subkultury tělesných modifikací a moderního primitivismu se začíná v současnosti objevovat nejen ve výstavních prostorách českých galerií, svůj prostor dostává i v knižních publikacích, v mainstreamovém zpravodajství a objevila se např. i v soutěži české novinářské fotografie Czech Press Photo.⁶³

4.1 Modifikace v české novinářské fotografii

S tematikou tělesných modifikací, moderního primitivismu a s ním spjatými rituálními modifikacemi seznamuje širší veřejnost i český tisk. Přesto, že frekvence referování není nijak vysoká, okrajově se dostává jak na webové platformy, tak i do tištěných verzí

⁶⁰ KÖNIG DUDZIAKOVÁ, Marie, SOUKUP, Martin, ed. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017, s. 133–134.

⁶¹ Tamtéž, s. 133.

⁶² VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. San Francisco: RE/Search, 1989, s. 4.

⁶³ *Czech Press Photo: Cena Canon Junior Awards* [online]. Praha, 2011 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/cpp/detail-rocniku/2011/19/kategorie/cena-canon-junior-awards/237/1595/>

českých seriózních mainstreamových médií. Jako součást příspěvků o životním stylu tisk tematiku osvětluje formou zpráv, reportáží nebo rozhovorů a texty povětšinou doplňuje i fotografiemi. Jedná se většinou o série reportážních snímků nebo portrétních fotografií, jejichž aktéry jsou především modifikovaní jedinci či modifikátoři působící v České republice.

Jako příklad fotografů, kteří se tématu věnovali, lze uvést Nguyen Phuong Thao, která pro text *Postmoderní fakiři* autora Jiřího X. Doležala do společenského týdeníku Reflex⁶⁴ nafotila sérii inscenovaných portrétních fotografií čtyř zástupců z komunity, kteří jsou spjatí se studiem Hell. Dalším je pak např. Jakub Plíhal, který pro server Aktuálně.cz vytvořil soubor koncipovaných profesních portrétů modifikátora Šimona Svěráka⁶⁵ nebo Michaela Rambousková, která reportážně zaznamenala průběh prvního ročníku akce zaměřené na tělesné modifikace Runway Tattoo Session.⁶⁶

Obrázek 3 - fotopříloha k reportáži Jiřího X. Doležala pro magazín Reflex. Foto: Nguyen Phuong Thao (2015)

Obrázek 4 - fotopříloha ke článku Terezy Brokešové. Foto: Jakub Plíhal (2016)

⁶⁴ DOLEŽAL, Jiří X. Postmoderní Fakíři. *Reflex*. Praha, 2015, **2015**(22), 40. ISSN 0862-6634.

⁶⁵ PLÍHAL, Jakub. Foto: Uhančivý piercer a neortodoxní "plastický chirurg" Šimon Svěrák ve svém pekelném studiu. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2016 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/foto-uhrancivy-tater-a-modifikator-simon-sverak-ve-svem-pekel/r~222243dcffaa11e590710025900fea04/>

⁶⁶ RAMBOUSKOVÁ, Michaela. U Letců frčely abstrakce i akvarely. Ale na kůži. *Mladá fronta DNES - Hradecký kraj*. Hradec Králové: MAFRA, 2015, 2. ISSN 1210-1168.

U Letců frčely abstrakce i akvarely. Ale na kůži

HRADEC KRÁLOVÉ Příměsí tělesných modifikací, piercingů, tetování, ale i tvrdšího masáže, mnohokrát starších než se v sobota gál v Hradci Králové na první ročníku Runway Tattoo Show on, která měla být jednou akcí věnovanou v regionu.

„Většina takových akcí je zaměřena jen na tetování, kdy se na podnoží má jen spousta různých úprav. Mě jako to vše chytí zejména jako přehlednější celostátní festival a možnost a dalšími doprovodnými akcemi.“ popsal organizátor celodenního setkání Liber Libu.

Chvilku po zahájení akce proudily do areálu restaurace a klubů U Letců lidé, na nichž byl jasně již vidět stříbrný prsten na první prst.

„Zatím jsem přišel se 800 lidmi, další však očekávám po polední,“ uvedl organizátor.

Ve dvou patrech restaurace nedala tato hradecská hostina ani na chvíli ka zrušila 43 tančí nejen v České republice, ale i ve Švédsku, Německu či Polsku i řadě z nabízených pak přímo na místě vznikala do-
skona americká elita, moderní abstrakce, tetování připomínající akvarely, ale i realističtější portréty, černé ornamenty, tradiční japonské motyvy či jednoduše barevné „akvarely“ tetování připomínající obrazy, která si v minulosti nacházeli tetování námořníci.

Společně kladu vytvářela měz akce pod záštitou i mladí pražští tanečníci Short Freedom, pro kterou byla hradecská kopie první takové akce. „Stručně mám rád asi pět let, hlavně kvůli tomu, že jsem se ani ať v filmu.“ popisuje nažalost tato tanečníka, kterou kromě jiným obsahuje filmovou částí na boku ani modality. Ta začíná tedy. Obraz je totiž vzniká na jednom z míst a například káží.

Někdy pro své ziskovky může sama. Dřív, kdy jsem přišel do so-

lenu a poručil si obrázek z katalogu. Je to první malá dílna pro: „Když si někdo přinese obrázek, který se mu líbí, snažím se ho spolu s ním upravit a přidat, aby byl lepší. Je to důležitý i výtvarný průběh.“ říká Shari Freedom, která vytvářela střední uměleckou část, takže má k vytváření umění blíže.

„Vytvářím jsem grafiku, což ale nebylo úplně ono, protože mě baví dlat rukama. Nášla jsem si proto tetování,“ popisuje. Sama si první „dílnu“ nechala udělat v šestém křech. „Byl jsem s manikérou na společném. Mám malířní štětka a pigment masivně, která mě podpořuje ve všem,“ rovná se.

Nad prvním tetováním se rozepjeli i nedovolení Martin, který byl jediný z malá mládežníků bez jedné dílny na šle. „Já jsem pomalu vymýšlel motiv, o kterém jsem byl i za deset let. Sem jsem si přišel skouknout přes různé státy, což mi přišlo zajímavé, rád se s tím dohodnu,“ říká mládežník.

Kromě bodování stěží a inkoustem, které byly samozřejmě největším lákadlem akce, pořadatelé přicházeli i přehledně amerických veteránů, které se kladly tetování a pin up girls neodmyslitelně patří.

Společně akce v retro duchu a s barevnými „dílnami“ na palci ne odobrá a vedle americké káry se rozbíhá.

Měsí potvornými díkami pořadatelé zároveň mohli říci i vyprávět obrázky, které na umělců káží tetování akce odělně kromě. Se svým umístěním se přehledně i bojem Kras Maga. Na podlaží se během dne vytvářelo několik kapel a vystupovali tři kapky: geolické rockové legendy XIII. století.

— Michaela Rambousková

Obrázek 5 - fotografická příloha ke článku Michaely Rambouskové pro hradeckou mutaci deníku Mladá fronta DNES. Foto: Michaela Rambousková (2015)

4.2 Vybrané příklady zobrazení tělesných modifikací v české dokumentární fotografii

Prostor pro fotografii této subkultury nabízí v České republice především komunita spojená s pražským salonem Hell. Množství snímků s touto tematikou vzniká např. jako reportáže z performativních představení nebo festivalů. Příklady autorů, kteří se těmito akcemi zabývají po fotografické stránce pravidelně, jsou např. Tomáš Mičák, Murhaaya nebo Agience. Fotografování těch nejextrémnějších forem nevratných úprav těla se však stává v současnosti komplikované. Většina českých modifikátorů dnes striktně odmítá jakékoliv dokumentování, pořizování snímků či videozáznamů z průběhu zákroků. Především tak chtějí zamezit laikům, aby pořízené materiály užívali jako pomyslné návody, podle kterých by se případně pokoušeli o provedení zákroku např. v domácích podmínkách, a následně kvůli absenci zkušeností a vzdělání vážně ohrozili své zdraví.

Následující kapitola představuje čtyři vybrané české fotografie a demonstruje tak různorodost fotografií, které v České republice v souvislosti s tělesnými modifikacemi a moderním primitivismem doposud vznikly a stále vznikají.

4.2.1 Hell.cz (Eliška „Khiria“ Fischerová)

Všechny formy tělesných modifikací, i těch nejextrémnějších, mapuje projekt nesoucí název *Hell.cz*, který vzniknul během studií fotografie autorky Elišky Fischerové. Fišerová se v letech 2009 a 2010 zabývala scénou tělesných modifikací a moderního primitivismu spjatou právě s pražským salonem Hell. Její soubor dokumentárních fotografií v roce

2010 vyšel i v knižní podobě pod názvem *Hell.cz 2009/2010*. S tímto projektem později zvítězila v roce 2011 v soutěži Canon Junior Award (Czech Press Photo) a v rámci soutěže fotografie vystavovala v prostorách Staroměstské radnice. V lednu roku 2012 pak byla nominována na Joop Swart Masterclass (World Press Photo).

Projekt představuje členy subkultury a vypráví příběh úzké skupiny lidí v jejich pracovním nasazení. Pracuje s portrétními medailonky a seznamuje s událostmi, které jsou s činností studia Hell spjaté. Žánrově ho lze označit za dokumentární, autorka nepracovala s aranžovanou fotografií, inscenace fotografie se místy objevuje pouze u portrétních snímků. Autorka do snímků nezasahovala ani po světelné stránce – scénu nijak nedosvětlovala (ani bleskem), používala pouze přirozené osvětlení. Soubor je focený formou černobílé analogové fotografie.⁶⁷

Autorčinou motivací bylo především seznámit širší veřejnost s komunitou a vyvrátit tak předsudky a stereotypy, které dominantní společnost vůči modifikovaným lidem povětšinou zaujímá. „*Před 10 lety, a myslím si, že je to tak i doted, si stará generace myslela, že tetovaný rovná se kriminálník. Tímto projektem jsem chtěla ukázat, že to jsou naopak chytrí lidé, mnohdy s vysokoškolskými tituly, a nejsou to žádní hlupáci.*“⁶⁸

Obrázek 6 – vítězná fotografie v soutěži Czech Press Photo 2011, projekt Hell.cz Foto: Eliška Fischerová (2009)

Obrázek 7 - projekt Hell.cz. Foto: Eliška Fischerová (2009)

⁶⁷ Rozhovor s Eliškou Fischerovou pro účely této bakalářské práce. Praha, 11. 5. 2020 (viz příloha).

⁶⁸ Tamtéž.

4.2.2 Tattoo Names (František Ortman)

Trend tělesných modifikací (s důrazem především na tetování) mapoval i český fotograf František Ortman v projektu *Tattoo Names* (2011). Záměrem pro tvorbu tohoto projektu byla snaha o detabuizaci tématu tetování a vyvrácení předsudků, kterým tetování musí čelit při styku s dominantní kulturou,⁶⁹ především pak s jejími staršími generacemi, které tetování vnímají jako doménu kriminálních.

Ortman vytvořil sérii téměř 300 portrétních ateliérových fotografií, na kterých zachycuje tetované osoby, od pasu nahoru zcela vysvělené. Jeho výběr modelů zahrnuje širokou škálu lidí různých věkových kategorií, povolání, vzdělání a společenských vrstev. Mimo fotografií projekt obsahuje i rozhovory, které Ortman vedl s každým portrétovaným, a komiksové skicy Jiřího Vokála. „*Maloval příběhy lidí a zaznamenával to nezachytitelné.*“⁷⁰

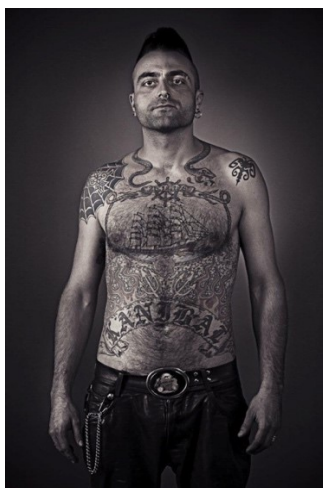
Tato série dokumentárně-výtvarných portrétů sestává z kompozičně téměř identických snímků – model vždy spočívá ve středu fotografie a je snímán od hlavy ke kolenům. Volbou tmavého ateliérového pozadí snímky působí čistě a fokus na modifikovaného modela je pak umocněn jeho nasvícením. Přibližně polovina snímků série je v provedení černobílém, zbytek pak v barevném.

Forma projektu a volba ateliérové fotografie byla pro Ortmana již od počátku jasná: „*Je to absolutně čistá forma. Nic neodvádí pozornost, nejsou tam žádné návody, jak fotografie číst. Hlavně mi to dalo možnost nějaké časoběrnosti. Když se teď rozhodnu v projektu pokračovat – a opravdu mám čím dál větší nutkání to udělat – bude to mít kontinuální návaznost. Takhle vyfocené fotografie nepodléhají zmaru času, oproti tomu, kdyby byly focené v nějakých reáliích. I když to moc nevnímáme, svět se neustále mění. Takže forma studiové práce je pro takový projekt ideální.*“⁷¹

⁶⁹ ORTMANN, František. *Tattoo Names: Story* [online]. Praha, 11.11. 2011 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/story/>

⁷⁰ Osobní rozhovor s Františkem Ortmanem pro účely této bakalářské práce. Praha, 13. 5. 2020 (viz příloha).

⁷¹ Tamtéž.

Obrázek 8 - fotografie z projektu *Tattoo Names*. Foto: František Ortmann (2011)

Obrázek 9 - fotografie z projektu *Tattoo Names*. Foto: František Ortmann (2011)

4.2.3 Kmeny: Tattoo (Tomáš Souček)

Pravděpodobně nejrozsáhlejšími publikacemi, které mapují subkultury České republiky, je knižní trilogie *Kmeny* Vladimíra Brože, umělce vystupujícího pod pseudonymem Vladimír 518. Publikace z roků 2013 a 2016 mapují české subkultury před rokem 1989 a 2000 (obsažené fotografie jsou povětšinou archivy různých autorů). První z trojice knih, která v roce 2011 vznikla ve spolupráci Vladimíra 518 a Karla Veselého spolu s projektem BU2R, popisuje současné městské subkultury v České republice, doplněná je o aktuální snímky Tomáše Součka. Publikace *Kmeny: Současné městské subkultury* se již ve své první kapitole zabývá subkulturou, kterou autoři označují jako Tattoo (autorka textu ke kapitole je Jana Kačurová).

Na snímcích Souček představuje koncipované portréty vybraných představitelů subkultury. Souček zvolil pro portrétované několik různých destinací. Snímky zachycují 11 představitelů subkultury a tvoří sérii, ve které Souček do dokumentárních portrétů

integruje i prvky výtvarné fotografie – především při práci s přirozeným a umělým osvětlením a se sytostí barev.

Fotografie demonstrují především různorodost této formy modifikace – všechny osoby na snímcích zachycené jsou tetovány ve velké míře a obrazce se nachází na viditelných místech jejich těl. Přesto je při podrobnějším pohledu na fotografie patrná jinakost, a to jak stylů samotných tetování, tak i jejich nositelů.

Obrázek 10 - fotopříloha v publikaci *Kmeny: současné městské subkultury*. Foto: Tomáš Souček (2011)

Obrázek 11 - fotopříloha v publikaci *Kmeny: současné městské subkultury*. Foto: Tomáš Souček (2011)

4.2.4 Hidden Pleasures (Petr Jedinák)

Subkulturou tělesných modifikací se ve svém díle zabývá i portrétní fotograf Petr Jedinák. Ve spolupráci se salonem Hell vytvořil v letech 2015–2016 sérii 15 výtvarně-dokumentárních fotografií nazvanou *Hidden Pleasures*, kterou na podzim roku 2017 uvedl v prostorách Paralelního Polisu v pražských Holešovicích. Ústředním tématem tohoto souboru fotografií je dočasným způsobem extrémně modifikovaný ženský

genitál.⁷² Dále např. dokumentoval největší performativní show v České republice, která se zaměřuje na téma tělesných modifikací – Hell Party.

Tělesné modifikace a další praktiky spojené s touto subkulturou se pak objevují i v Jedinákově další tvorbě, například pak v jeho portrétní sérii Orgasmické portréty (snímaná ambrotypii,⁷³ začal na ní pracovat v roce 2014) nebo Shibari Masters (započatá v tomtéž roce).⁷⁴

⁷² *Hidden Pleasures: fotografický cyklus ženského genitálu* [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-05-11].

Dostupné z: <http://hiddenpleasures.cz>

⁷³ Historická fotografická technika používaná především v půlce 19. století. Jedná se o kolódiové negativní snímky šedě vyvolané na tmavém skle, každá taková fotografie je unikát.

⁷⁴ *Petr Jedinak Fine Art Photographer: Orgasmické portréty* [online]. Praha, 2014 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.jedinak.cz/dilo/orgasmicke-portrety/>

5. Závěr

Krásu a lidské tělo lze v dnešní době pojímat různými způsoby a estetika lidského těla se pro současnou dominantní společnost přesouvá do daleko liberálnějších rovin. Neznamená to však, že by mainstreamová kultura veškeré formy tělesných úprav zcela akceptovala. Českým prostředím stále zmítá řada předsudků a stereotypů a různé formy tělesných modifikací vnímá mnoho lidí jako deviace, výraz nízké inteligence nebo znak kriminální minulosti. Mnohdy tomu ale bývá přesně naopak. A právě i tato tvrzení dala v českém prostředí za vznik řadě fotografických projektů s tematikou vzhledu a tělesných modifikací, jejichž častými záměry bylo problematiku svou vizuální formou popularizovat a detabuizovat.

Cíle, které si tato bakalářská práce ve své teoretické části kladla, bylo vymezení pojmů dokumentární a reportážní fotografie a jejich hlavních charakteristik. Dále si tato práce kladla za úkol definovat subkulturu tělesných modifikací a moderního primitivismu a představit tuto komunitu v pojetí české dokumentární a reportážní fotografie. Obraz této subkultury byl demonstrován především na fotografických projektech čtyř autorů, kteří se v dlouhodobém měřítku tímto tématem zabývali a dokumentovali ho. Pro účely této bakalářské práce pak se dvěma z nich vznikly rozhovory – konkrétně s Eliškou Fischerovou a Františkem Ortmannem.

Hlavním úkolem této bakalářské práce, který byl definován v tezi, bylo vytvořit dokumentární soubor s tematikou subkultury tělesných modifikací a moderního primitivismu v České republice. V průběhu pěti měsíců vzniknul fotografický soubor, který mapuje každodenní praxi v tetovacím a piercingovém studiu Hell, které je v tuzemsku považované za centrum tělesných modifikací. Mimo to soubor zachycuje i modifikační praktiky, z nichž vychází hnutí moderního primitivismu, jehož filosofie se s tělesnými modifikacemi pojí. Část snímků vznikla i v dalším pražském tetovacím a piercingovém studiu Inkdividual a na workshopu uskupení Fly High Tribe, které se specializuje na rituální závěsy na háky.

Přesto, že snímky zachycují úkony, které se mnohdy na první pohled jeví brutálně (myšleno především kvůli přítomnosti krve a perforované lidské tkáni), jejich pořizování probíhalo hladce. Hledáček fotoaparátu totiž fungoval jako jakási bariéra, díky které bylo možné se od těchto skutečností odosobnit a přistupovat k nim objektivně. Fotografie vyobrazují i lidskou bolest, která je v určité míře spojená s každým výkonem lehké i těžké tělesné modifikace. Během fotografování však bylo nutné vnímat především to, že

všichni zákroky podstupovali dobrovolně a svobodně se k nim rozhodli, proto bylo opět nutné se od tohoto faktu odosobnit a přijmout ho. V celkovém bezproblémovém průběhu svou roli sehráli i členové komunity a zaměstnanci studií, především pak jejich profesionální přístup, ochota a otevřenost. Jedinými limity, které se vyskytly v průběhu práce, byly přísné podmínky modifikátorů, kteří v současnosti nedovolují fotografovat průběhy zákroků extrémních tělesných modifikací. Jejich důvody – obavy, že snímky budou zneužity jako manuály pro výkon zákroků pro neškolenou laickou veřejnost – byly ale pochopitelné, proto byly extrémní tělesné modifikace v práci zachycené až v jejich zahojené fázi.

Tělesné modifikace jako ústřední téma pro fotografii nelze označit za nijak obvyklé, přesto jí však není neznámé. Především kvůli své vizualitě a společenským rozměrům se subkultura objevila nejen jako téma mnohých fotografických dokumentů, ale i jako námět pro produkty současných českých mainstreamových médií, např. ve formě novinářské fotografické reportáže. Přesto, že tato subkultura svými praktikami může vyvolávat třeba i pobouření, je třeba brát v úvahu zcela zásadní fakt. Stejně, jako se např. i fotografie opírá o základní lidské hodnoty, tak i subkultury (tedy i tělesné modifikace a moderní primitivismus) ze základních lidských hodnot vycházejí – a to především ze svobody a práva na vyjádření vlastní identity.

6. Summary

Beauty and the human body can be conceived in many different ways today. The aesthetics of the human body are shifting into far more liberal levels for today's dominant society. However, this does not mean that mainstream culture fully accepts all forms of body modifications. Czech society is still torn by several prejudices and stereotypes. Various forms of body modifications are perceived by many people as deviance, an expression of low intelligence or a sign of a criminal past. But the opposite is often true. Due to these claims, a lot of photographic projects were created in the Czech Republic. Their theme was the appearance and body modifications and their intentions were to popularize the issue via its visual form.

The goals of this bachelor's thesis were to define the concepts of documentary and reportage photography and their main characteristics. This work aimed to define a subculture of body modifications and modern primitivism and to introduce this community in the Czech documentary and reportage photography. The image of this subculture was demonstrated mainly on photographic projects of four authors, who in the long term dealt with this topic. For the purposes of this bachelor's thesis, two of them – Eliška Fischerová and František Ortman – were interviewed.

The main task of this bachelor's thesis was to create a documentary series on the topic of the subculture of body modifications and modern primitivism in the Czech Republic. The photo series was formed into a photo book which shows everyday practice in the Hell tattoo and piercing studio, which is considered as a center of body modifications in the Czech Republic. The set of photographs also captures the modification practices on which is based the philosophy of modern primitivism. Part of the pictures was also taken in another Prague tattoo and piercing studio Inkdividual and during the workshop of the group Fly High Tribe, which specializes in ritual hook suspension.

Although the images capture actions that often seem brutal at a glance (mainly due to the presence of blood and perforated human skin), it was not difficult to photograph them. The camera's viewfinder acted as a barrier, which made it possible to detach oneself from these facts and approach them objectively. The photographs also show human pain. It was necessary to realize that all these interventions were voluntary, and people freely decided to take them. Again, it was necessary to detach oneself from this fact and accept it. Community members and studio staff also played a role in the overall smooth running.

Above all, their professional approach, willingness and openness. The only limits that occurred during the work were the strict conditions of modifiers, who currently do not allow to photograph the course of heavy body modifications. Their fears were understandable (that the images would be misused as a guide for an untrained lay public). Heavy modifications were captured only in their healed phase in this project.

Body modifications as a topic for photography are not common, but they are not unknown to photography too. Mainly due to its visuality and social dimensions, the subculture appeared not only as a topic of many photographic documents but also as a topic for products of contemporary Czech mainstream media (for example, in the form of a journalistic photographic reportage). Although this subculture may be outrageous in its practices, a crucial fact should be taken into account. Just as photography is based on basic human values, so subcultures are – especially on freedom and the right to express one's identity.

7. Zdroje

7.1 Použité zdroje

- 518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: Současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.
- BARAN, Ludvík. *Teorie novinářské fotografie*. Praha: SPN, 1971. Učební texty vysokých škol.
- BECKER, Howard S. Visual sociology, documentary photography, and photojournalism: It's (almost) all a matter of context. *Visual Studies*. 1995. DOI: 10.1080/14725869508583745.
- BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: Průvodce*. Praha: Kant, 2005. ISBN 80-86217-89-2.
- DEMELLO, Margo a Gayle S. RUBIN. *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*. 4. vyd. Durham & London: Duke University Press, 2003.
- DOLEŽAL, Jiří X. Postmoderní Fakíři. *Reflex*. Praha, 2015, **2015**(22), 40. ISSN 0862-6634.
- JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 601 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.
- KOBRÉ, Kenneth. *Photojournalism: The professionals' approach*. 6th ed. Burlington (Massachusetts): Focal Press, 2013. ISBN 978-0-7506-8593-1.
- KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, (1), 63-76. ISSN 1804-0616.
- LÁB, Filip a Pavel TUREK. *Fotografie po fotografii*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1617-9.
- OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ, ed. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-2461781-7.
- RAMBOUSKOVÁ, Michaela. U Letců frčely abstrakce i akvarely. Ale na kůži. *Mladá fronta DNES – Hradecký kraj*. Hradec Králové: MAFRA, 2015, 2. ISSN 1210-1168.
- RYCHLÍK, Martin. *Dějiny odívání: Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha: NLN, 2005. ISBN 80-7106-780-6.
- SOUKUP, Martin, Martin RYCHLÍK, Blanka ČINÁTLOVÁ, Martin HEŘMANSKÝ, Máša DUDZIAKOVÁ a Michaela DVOŘÁKOVÁ. *Tělo: čichat, česat, hmatat, propichovat, řezat*. Praha: Pavel Mervant, 2014. ISBN 978-80-7465-108-3.
- SOUKUP, Martin, Michaela DVOŘÁKOVÁ, Martin RYCHLÍK, Jana KADLECOVÁ a Marie KÖNIG DUDZIAKOVÁ. *Tělo 2.0: Hranice těla a podoby bolesti*. Praha: Pavel Mervant, 2017. ISBN 978-80-7465-288-2.
- TAUSK, Petr. *Oborové encyklopedie: Praktická fotografie*. Praha: Nakladatelství technické literatury, 1972.

THORNE, Rus. *Piercing*. Praha: Slovart, 2012. ISBN 978-80-7391-597-1.

VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. San Francisco: RE/Search, 1989. ISBN 978-0-940642-14-0.

7.2 Elektronické zdroje

Czech Press Photo: Cena Canon Junior Awards [online]. Praha, 2011 [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/cpp/detail-rocniku/2011/19/kategorie/cena-canon-junior-awards/237/1595/>

FAKIR MUSAFAR FOUNDATION: A Farewell Message From Fakir [online]. San Francisco, 2018 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <https://www.fakir.org/aboutfakir/>

Hidden Pleasures: fotografický cyklus ženského genitálu [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <http://hiddenpleasures.cz>

ORTMANN, František. *Tattoo Names: Story* [online]. Praha, 11.11. 2011 [cit. 2020-05-09]. Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/story/>

Petr Jedinak Fine Art Photographer: Orgasmické portréty [online]. Praha, 2014 [cit. 2020-05-11]. Dostupné z: <https://www.jedinak.cz/dilo/orgasmicke-portrety/>

PLÍHAL, Jakub. Foto: Uhrančivý piercer a neortodoxní "plastický chirurg" Šimon Svěrák ve svém pekelném studiu. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2016 [cit. 2020-05-10]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/foto-uhrancivy-tater-a-modifikator-simon-sverak-ve-svem-pekelnem-studiu/r~222243dcffaa11e590710025900fea04/>

SLOTNIK, Daniel E. Fakir Musafar, Whose 'Body Play' Went to Extremes, Dies at 87. *The New York Times* [online]. 2018 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/08/13/obituaries/fakir-musafar-whose-body-play-went-to-extremes-dies-at-87.html>

7.3 Zdroje přiložených fotografií

Obrázek 1 - Autoportrét Fakira Musafara. Foto: Fakir Musafar (1959). Dostupné z: <https://hellray.tumblr.com/post/56931252670>

Obrázek 2 - Autoportrét Fakira Musafara. Foto: Fakir Musafar (1965). Dostupné z: <https://medium.com/@fareedkaviani/a-critical-retrospective-on-the-father-of-contemporary-body-modification-1315d405e4bb>

Obrázek 12 - fotopříloha k reportáži Jiřího X. Doležala pro magazín Reflex. Foto: Nguyen Phuong Thao (2015). Dostupné z: <https://www.reflex.cz/galerie/zajimavosti/57419/jiri-x-dolezal-extremni-telesne-modifikace-ja-se-nakazil?foto=0>

Obrázek 13 - fotopříloha ke článku Terezy Brokešové. Foto: Jakub Plíhal (2016). Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/foto-uhrancivy-tater-a-modifikator-simon-sverak-ve-svem-pekelnem-studiu/r~222243dcffaa11e590710025900fea04/>

Obrázek 14 - fotografická příloha ke článku Michaely Rambouskové pro hradeckou mutaci deníku Mladá fronta DNES. Foto: Michaela Rambousková (2015)

Obrázek 15 – vítězná fotografie v soutěži Czech Press Photo 2011, projekt Hell.cz Foto: Eliška Fischerová (2009). Dostupné z: <https://www.czechphoto.org/cpp/detail-rocniku/2011/19/kategorie/cena-canon-junior-awards/237/1595/>

Obrázek 16 - projekt Hell.cz. Foto: Eliška Fischerová (2009). Dostupné z: <http://khiria.com/2007/04/28/art/>

Obrázek 17 - fotografie z projektu Tattoo Names, na fotografii Peter „KANIBAL“ Čižmár. Foto: František Ortmann (2011). Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/989/>

Obrázek 18 - fotografie z projektu Tattoo Names, na fotografii Eva Křenková. Foto: František Ortmann (2011). Dostupné z: <http://www.tattoo-names.com/eva-krenkova-portraits-colours/>

Obrázek 19 - fotopříloha v publikaci Kmeny: současné městské subkultury. Foto: Tomáš Souček (2011). Dostupné z: <https://www.pinterest.com.au/pin/344314333988231930/>

Obrázek 20 - fotopříloha v publikaci Kmeny: současné městské subkultury. Foto: Tomáš Souček (2011). Dostupné z: <https://www.biggboss.cz/news/1283>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Barbora Součková	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2017/2018	
E-mail diplomantky/diplomanta: barborasouckova@seznam.cz	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika, prezenční	
Předpokládaný název práce v češtině: Subkultury v dokumentární fotografii: Modern primitivism (praktická bakalářská práce)	
Předpokládaný název práce v angličtině: Subcultures in documentary photography: Modern primitivism (practical bachelor thesis)	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2019/2020	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Jako téma práce jsem si zvolila fotografii subkultury „modern primitivism“. Tato subkultura se výrazně vymezuje od běžného vnímání přirozené krásy lidského těla. K dosažení svého tělesného ideálu podstupují různé druhy tělesných modifikací – mění svá těla nejen tetováním a piercingy, ale i těžkými zákroky, jakými je např. skarifikace nebo implantování různých druhů subdermálních implantátů. V teoretické části práce se zaměřím na dvě zásadní témata – dokumentární fotografii (důraz budu klást především na dokumentární fotografii subkultur) a samotnou subkulturu, kterou budu charakterizovat. Mimo odborné literatury budu vycházet i z rozhovorů jak s fotografy, kteří se subkulturám ve své práci věnují, tak i se členy komunity. Jako praktickou část pak sestavím fotoknihu.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod (vymezení tématu bakalářské práce, stručná charakteristika tématu, cíle práce) 2. Teoretická část <ul style="list-style-type: none"> - specifika dokumentární fotografie a zobrazení subkultur ve fotografii - subkultura „modern primitivism“ 3. Praktická část <ul style="list-style-type: none"> - Fotokniha 4. Závěr (závěrečné shrnutí a reflexe k teoretické a praktické části) 5. Zdroje a použitá literatura 	
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Praktická bakalářská práce – fotokniha	
Postup (technika) při zpracování materiálu: Digitální fotografie rozhovor s fotografem subkultur a členy komunity modern primitivism	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků): <ul style="list-style-type: none"> • KOBRÉ, Kenneth. <i>Photojournalism: The professionals' approach</i>. 6. vyd. Baltimore: Focal Press, 2008. ISBN 978-07506-8593-1. Publikace vychází z pojetí fotožurnalistiky jako profese. Autor v knize přináší rozhovory s profesionálními fotoreportéry, kteří svou práci popisují a prozrazují různé poznatky. Kniha 	

rovněž pojednává o etických úskalích fotožurnalismu.

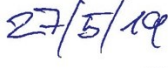

- **KOTÍK, Michal. K vývoji pojmu dokumentární fotografie = On the development of the concept of documentary photography. *Historická sociologie: Časopis pro historické sociální vědy*. 2011, 1. vyd., ISSN 1804-0616.**
Autor ve článku popisuje historii vývoje dokumentární fotografie. Pojem dokumentární fotografie definuje a formalizuje, uvádí její typické vlastnosti a popisuje její sociální využití.
- **LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky I.: Fotografická a snímková technika pro novináře*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.**
- **LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky II.: Úvod do teorie žurnalistické fotografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990.**
Tyto dvě po sobě vyšlé publikace se věnují základům fotografických technik. Věnují se základním snímkovým technikám, obrazovým skladbám v žurnalistické fotografii a fotografii v žurnalistické praxi.
- **VALE, V. a Andrea JUNO. *Modern Primitives*. Spojené státy americké: RE/Search, 1989. ISBN 978-0-940642-14-0.**
Kniha se skládá z dvaceti dvou rozhovorů a dvou esejů s klíčovými osobnostmi z oblasti tělesných modifikací z 80. let. Jedná se o jednu z prvních publikací, která pokrývá rostoucí popularitu tetování, piercingů, skarifikací, tělesných modifikací a s nimi spojených rituálů v současné západní kultuře. Kniha je prvním textem, který se snaží komplexně řešit otázky, estetiku a význam úprav těla.
- **FERGUSON, Henry a Lynn PROCTER. *Umění tetování*. Praha: Rebo Productions, 1998. ISBN 80-7234-028-X.**
Kniha mapuje vývoj tetování. Od prehistorie se podrobně zabývá tetováním v antických kulturách a pojednává i o novodobém pojetí tetování. Ve své druhé části kniha popisuje význam tetování v jednotlivých kulturách po celém světě a věnuje se jednotlivým stylům tetování a jejich symbolice.
- **FAVAZZA, Armando. *Bodies Under Siege: Self-Mutilation and Body Modification in Culture and Psychiatry*. 3. vyd. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2011. ISBN 0801899664.**
Jedná se o knihu, která se zaměřuje především na sebepoškozování. Uvádí ho však do souvislosti s tetováním, piercingy a tělesnými modifikacemi. Tělesné modifikace zkoumá z pohledu psychiatrie – především pak jejich rituální, spirituální, kulturní a historické aspekty.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- **DUŠEK, Jakub. *Tetování – stigma, móda nebo životní styl?*. Brno, 2014. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.**
- **TOMANOVÁ, Petra. *Historie a současnost tetování a piercingu*. Olomouc, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky. Vedoucí práce Mgr. Lukáš Hlaváček, Ph.D.**

Datum / Podpis studenta/ky

Dne 27. května v Praze,

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:			
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:			
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:			
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.			
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.			
			
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga		Datum / Podpis pedagožky/pedagoga	

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NĚCHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

8. Přílohy

8.1 Příloha č. 1: Rozhovor s Eliškou Fischerovou

prostřednictvím platformy Zoom, Praha, 11. 5. 2020

Jak jste se k tématu vlastně dostala?

Během studia fotografie jsme dostali zadání na školní úkol, které se jmenovalo Homo Faber a v rámci toho jsme měli vytvořit publikaci, ve které se budeme rok věnovat studiu nějaké sociální skupiny. Homo Faber je o lidech, takže jsme měli odvyprávět příběh úzké skupiny lidí v jejich pracovním nasazení. Spousta mých spolužáků chodila do hospiců, do nemocnic nebo k hasičům. Mám hodně tetovaných kamarádů, kteří se okolo Hellu motali, a protože mi to, co dělají přišlo naprosto unikátní, rozhodla jsem se fotit to.

Jaká byla vaše hlavní motivace se projektu věnovat?

Před 10 lety, a myslím si, že je to tak i doteď, si stará generace myslela, že tetovaný rovná se kriminálník. Tímto projektem jsem chtěla ukázat, že to jsou naopak chytrí lidé, mnohdy s vysokoškolskými tituly a nejsou to žádní hlupáci.

Jaké ohlasy váš projekt měl? Přece je toto téma pro mainstreamovou kulturu ne vždy známé a může u lidí vyvolávat různé emoce.

Na akademické půdě to mělo dobré ohlasy, hlavně z toho hlediska, že moje práce byla ucelená a sledovala určitou sociální skupinu lidí. Projekt vzbuzoval docela velké emoce a já jsem hlavně chtěla, aby lidi z Hellu nevykresloval jako hlupáky. Ale myslím si, že nakonec i veřejnost to vzala dobře. Je to hodně kontroverzní téma, a zároveň je v něm nějaký prvek „šmíráctví“. Lidi to přirozeně přitahuje a svým způsobem je brutalita zajímavá. I když jim třeba z fotek nemusí být úplně nejlíp, stejně se na ně podívají.

Setkala jste se v průběhu práce s nějakými limity?

Hlavně se svými limity. Nechtěla jsem fotit třeba splity penisu nebo genitálie. Na to jsem neměla. Dodnes si pamatuju, že se mi nechtělo fotit ani podkožní implantáty. Nebyla jsem si jistá, jestli zvládnou sledovat, jak někomu dělají kapsu pod kůži a vkládají do ní implantát. Nakonec právě fotka z tohoto zákroku vyhrála Czech Press Photo.

Jak jste při tvorbě projektu pracovala?

Práce měla probíhat v průběhu jednoho semestru, ale nakonec se to protáhlo na rok, protože mě to bavilo. Do Hellu jsem chodila v průběhu roků 2009 a 2010 – takže v zimním a letním semestru. Nejprve jsem začala fotit medailonky, ve kterých jsem představovala práci aktérů, a pak se na to nabalovaly různé akce, které se kolem děly, jako suspension workshopy nebo extrémní modifikace. Já jsem svou publikaci potom spolu s Hellem vytiskla, a dokonce se tam i jeden čas prodávala, v docela velkém nákladu.

Jakou metodou jste snímky snímala? Pracovala jste v souladu s nějakým žánrem, nebo jste fotila zcela intuitivně?

Žánr byl daný ze školy, měli jsme fotit fotodokument, takže jsem nic nearanžovala. Celé je to focené na černobílý film, a potom ručně vyvolávané, takže do fotek moc zasáhnout ani nešlo. Je to takové surové. Nepoužívala jsem ani blesk, všechno je focené na přirozené světlo.

Pracovala jste i s inscenovanou fotografií, nebo jsou snímky autentické?

S inscenovanou fotografií jsem pracovala pouze, když jsem fotila medailonky, abych dokreslila

osobnosti lidí. Co se týká dokumentárních částí, tak v těch jsem s inscenovanou fotografií nepracovala vůbec.

Jak moc jsou tělesné modifikace pro fotografii atraktivním objektem zájmu?

Tělesné modifikace určitě jsou atraktivní samy o sobě. Když si třeba vezmeme focení výměny implantátů, je velká pravděpodobnost, že se povede zachytit nějaký krutý moment – je tam všude krev a vkládá se něco do hlav. To téma je hodně lákavé. Ale když na to koukám dnes, nemyslím si, že jsou ty fotky esteticky na nějaké vyšší úrovni. Je to asi spíš kouzlem momentu a tím, že jsem byla u něčeho takhle zajímavého. Mým úkolem bylo to dobře vyfotit. Přesto kdybych to fotila dnes, o 10 let staršíma očima, spoustu věcí bych udělala jinak.

Akceptuje podle vás dnešní dominantní kultura extrémní modifikace více, nebo je to stejné, jako v letech, kdy jste se projektu věnovala?

Upřímně nevím. S lidmi okolo Hellu už se nestýkám tak sedm let a jsem úplně mimo tento okruh lidí.

8.2 Příloha č. 2: Rozhovor s Františkem Ortmanem

NeverEnough Ltd., Praha, náměstí Jiřího z Poděbrad, 13. 5. 2020

Jaká byla vaše hlavní motivace se projektu věnovat?

V roce 2011 jsem měl relativně těžký úraz a musel jsem být půl roku na vozíku. Pro mě, který chvíli neposedí, to bylo strašné období. Když jste imobilní, všechno se vám zastaví. A ještě při mojí práci je to velký diskomfort – fotit z vozíku. Staral se o mě můj kamarád Lukáš Černý (má potetované obě ruce – tzv. rukávy, pozn. red.) a během toho času, který jsme spolu trávili, se nám stávaly takové divné situace – lidi na něj zvláště, mnohdy až nenávistně, koukali, několikrát nás kontrolovali policisté, kteří si mě přitom vůbec nevšímalí a šli jenom do něj a ošklivě mu nadávali. Tak jsme si řekli, že půjdeme do studia – já alespoň začnu fotit – a udělali jsme spolu sérii jeho portrétů. Chvíli na to jsem si pozval dalšího tetovaného kamaráda a začal jsem je pomalu portrétovat, ale hlavně jsem začal poslouchat příběhy jejich tetování. Ve finále jsem vyfotil něco mezi 250–300 lidmi a v 90 % jejich důvody nebyly povrchní. Většinou bylo jejich tetování hodně osobní a do té doby se s ním lidé většinou nesvěřovali ani své rodině. Potom jsem do svého projektu přizval svého kamaráda Jiřího „Vokyho“ Vokálka, tatéra, který se mnou trávil čas ve studiu a vždycky si maloval skicy, jako to dělají tatéři když navrhuji tetování. Maloval příběhy lidí a zaznamenával to nezachytitelné, řekl bych až trochu komiksovým způsobem. Jeho kresby pak byly součástí výstav a doplňovaly fotografie.

Co vás tehdy pobouřilo na tvrzení Ivany Ashby?

Byl to pro mě velký impulz. Vlastně se to zrovna spojilo i se situací s Lukášem. Tvrdila, že tetování je doména kriminálu. Řekla to jako dogma – máš tetování, jsi grázl a kriminálník. Přišlo mi to velice bizarní. Spousta tetovaných řídí firmy s miliardovými obraty, má vysokoškolské tituly nebo denně chodí v obleku. Netvrdím, že tetování není součástí vězeňského života, ale je to to samé, jako kdyby se říkalo, že kdo pije pivo, je alkoholik nebo kdo řídí škodovku, je úředník.

Máte zpětně dojem, že vaše série přece jen pomohla tvrzení Ivany Ashby vyvrátit?

Stoprocentně. Vycházelo o tom spousta článků a reportáží i v mainstreamových médiích, a když jsem se potom bavil s lidmi ze starší generace, kteří jsou staří třeba jako moji rodiče, poznávali v projektu spousta lidí a mnozí opravdu změnili názor.

Co vám projekt dal?

Otevřely se mi díky němu dveře do úplně nového světa. Potkal jsem stovky lidí a vniknul jsem do spousty subkultur, které jsem do té doby ani neznal. A řekl bych, že mi díky tomu vzniklo spousta životních přátelství.

Jak jste hledal své modely?

Ze začátku to byli mí nejbližší kamarádi. Mého projektu si potom všimnul Jägermeister, který mě začal podporovat a nějaké tipy chodily i od nich. Potom se to ale začalo nabalovat astronomickou rychlostí, denně mi chodily desítky mailů, ve kterých mi různí lidé doporučovali své tetované kamarády a známé. Mým studiem prošly mraky lidí, ale nutně to vždy neznamenalo, že jsem je fotil. Vždycky jsem se snažil s nimi chvíli vést nějaký rozhovor, a když mi přišel jejich příběh zajímavý, tak jsem je do projektu přizval. Spousta z nich, když se s nimi dneska setkám, je už s tetováním úplně na jiné planetě, než když jsem je fotil tehdy. Proto začínám i trochu koketovat s myšlenkou, že je pozvu do studia znovu.

Proč jste zvolil formu ateliérového focení? Neuvažoval jste např. o fotografiích „v přirozeném prostředí“, které by váš záměr možná demonstrovaly naléhavěji?

Z ryze praktického důvodu. Sice by možná bylo jednodušší, fotit lidi v nějakém přirozeném prostředí, ale tomuhle projektu to takhle sluší. Je to absolutně čistá forma. Nic neodvádí pozornost, nejsou tam žádné návody, jak fotografie číst. Hlavně mi to dalo možnost nějaké časosběrnosti. Když se teď rozhodnu v projektu pokračovat – a opravdu mám čím dál větší nutkání to udělat – bude to mít kontinuální návaznost. Takhle vyfocené fotografie nepodléhají zmaru času, oproti tomu, kdyby byly focené v nějakých reáliích. I když to moc nevnímáme, svět se neustále mění. Takže forma studiové práce je pro takový projekt ideální.

Měl jste na začátku jasnou představu, jak bude projekt vypadat?

Vlastně měl. Tím, že hodně fotím reklamy, jsem zvyklý pracovat s jasným plánem. Všechno mám předem jasné a předem vím, jak to bude vypadat. Vlastně i spolupráce s Vokym mě napadla hned. Několikrát jsem ho viděl skicovat, kreslit free handy (návrh tetování skicovaný přímo na klientovo tělo, pozn. red.). A když jsem viděl, jak je schopný autenticky zachytit situaci, tak jsem ho k sobě přizval. Nebyla to chvílemi žádná sranda, zabralo to hodně času, ale byla to skvělá doba.

Jak moc je podle vás důležité spojení textu a fotografie? Potřebuje kontext například právě fotografie tělesných modifikací?

Dobrá fotka nepotřebuje žádný text. A je jedno jaká. Tím, že jsem měl štěstí a po sametové revoluci jsem mohl pracovat 5 let pro Reflex, prošel jsem si tou nejtvrděší školou. Všechno samozřejmě na analog. I reportáže. Myslím si, že u nich by se text vůbec neměl používat, fotka by měla být výpověď sama o sobě. I kdyby člověk, který na ni bude koukat, byl negramotný, musí pochopit, co se na fotografii děje. Konkrétně u tohoto projektu si naopak myslím, že slova tam měla svoje opodstatnění a byla hodně důležitá. Taky jsem si na nich dával dost záležet. S každým jsem se snažil vést co nejdetajnější a nejpřímnější rozhovor. Takže v tomhle typu práce to smysl má.

A co je zásadní, aby fotografie sama o sobě dokázala nějaké téma detabuizovat?

Upřímnost a otevřenost. Fotografie je silná i jako prevence nějakého jevu – když bych chtěl fotografiemi snížit třeba alkoholismus v Čechách, půjdu fotit portréty opilců. Člověka to prostě zasáhne. Bohužel se fotografii dává čím dál menší prostor. Díky sociálním sítím je životnost sebelepší fotografie zhruba tři vteřiny. Jsme obrovsky přehlčení jak informacemi, tak i obrazem.

Všude jsou mraky obrazů, písmen a hlava je z toho ztracená. Přesto si myslím, že fotografie je nezaměnitelná a má obrovský význam.

Jak moc jsou tetování a další tělesné modifikace pro fotografii atraktivním objektem zájmu?

Nikdy jsem to takhle nevnímal. Možná na začátku jsem tomu trochu podléhal. Ale viděl jsem toho hodně – mimo piercingů třeba silikonové rohy, vyřezané kusy kůže, rozřezané jazyky, neuvěřitelné hromady železného bordelu v penisech, nebo ženy, které mají na přirození pomalu malé železářství. U někoho to k tomu prostě svádí, ještě, když je to pěkný člověk. Ale v projektu jsem se tím nenechal nijak ovlivnit a držel jsem se svojí linky, i když byla mnohdy limitující. Nejhezčí tetování mívají lidé na zádech, ale já je chtěl „face to face“. Nebo mají krásné nohy, ale já jsem si nastavil, že je budu portrétovat do pasu. Někde jsem to ale nevydržel a asi čtyři jsou fotografování celí, protože mi jejich příběh přišel tak silný, že jsem ho tam musel dát.

Akceptuje podle vás dnešní dominantní kultura tetování více, nebo je to stejné, jako v roce 2011?

Absolutně, je z toho normální komerčárna. Dneska je z toho už velký byznys, tatérů a studií se vyvíjelo hodně. Je to součást módní vlny. Lidé si ale mnohdy neuvědomují, že je to nevratné – i spousta těch, které jsem fotil, má dnes začerněné ruce, protože původní tetování už na sobě mít nechtějí. Tetování je na hluboké přemýšlení. U spousty lidí se to stane drogou a já osobně si myslím, že to nikdy jedním tetováním neskončí. Jak do sebe člověk jednou bodne jehlu, nedokáže přestat. A není to ani omezené věkem.

Mělo by toto téma stejnou sílu, jako mělo tehdy?

Ve starší generaci je ještě spousta lidí, která stále má předsudky. Ale obecně se od té doby tohle téma detabuizovalo, spolu s dalšími, jako jsou drogy nebo nějaké subkulturní záležitosti. Společnost už je mnohem víc tolerantní, ale stále jsou tu lidé, kterým když narušíte jejich bublinu, mají nevhodné řeči a někdy používají i dost drsná slova. Je to ale ve všem, nějakým způsobem lidé být tolerantní musí. Když to převedu do něčeho hrůzostrašného, jako třeba do politiky, tak pokud tato společnost toleruje STBáka jako premiéra, proč by nemohla tolerovat nějaké tetování. Vždyť to je přece komické.